

Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta

Smernice za uporabo sistemov umetne inteligence za študente, visokošolske učitelje in sodelavce

Naslov Smernice za uporabo sistemov umetne
inteligence za študente, visokošolske učitelje in
sodelavce

Avtorji Alenka Lipovec
Kosta Dolenc
Marta Licardo
Jerneja Žnidaršič
Jože Brecl
Matjaž Huter
Dušan Zidar

AI Edu&Art Lab

Lektoriranje Tina Sovič

Izdajatelj Univerza v Mariboru Pedagoška fakulteta
Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija
<https://www.pef.um.si>, dekanat.pef@um.si

Izdaja Prva izdaja, januar 2026

Vsebina

1	Uvod	4
2	Zlata pravila rabe umetne inteligence na UM PEF	5
3	Načela odgovorne rabe UI	8
	Akademska poštenost	8
	Kritično mišljenje.....	8
	Etika in odgovornost	8
	Transparentnost.....	9
	Človeško delovanje in nadzor	9
	Poštenost in vključenost.....	10
	Družbena in okoljska odgovornost	10
	Institucionalna odgovornost in politika UI.....	11
4	Priporočila za študente.....	11
	Kdaj je uporaba UI primerna.....	11
	Kdaj uporaba UI ni dovoljena	11
5	Priporočila za učitelje	12
	Usposabljanje in digitalne kompetence.....	12
	Transparentnost pri rabi UI	12
	Evalvacija orodij	12
	Vključevanje UI v pedagoški proces.....	12
	Ocenjevanje.....	13
	Drugo.....	13
6	Priporočila za didaktični razvoj.....	13
	Osredotočenost na razvoj ključnih kompetenc	14
	Pedagoški pristopi in oblike dela	14
	Premagovanje digitalnega razkoraka	14
	Kurikularna integracija.....	14
	Interdisciplinarnost in sodelovanje	15
7	Sklep.....	15
	Viri	16

1 Uvod

Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru se zavzema za odgovorno, premišljeno in ustvarjalno uporabo UI v izobraževalnem, raziskovalnem in strokovnem delu.

Smernice naslavlajo priložnosti in tveganja uporabe teh orodij ter spodbujajo razvoj digitalne pismenosti, etičnega ravnanja in pedagoške inovativnosti.

Smernice temeljijo na načelih akademske integritete, človekove ustvarjalnosti, kritičnega mišljenja in digitalnega državljanstva. Namenjene so tako študentom kot učiteljem, s ciljem oblikovanja varnega, vključujočega in odgovornega izobraževalnega okolja v dobi UI.

Smernice so skladne z evropskim regulatornim okvirom za UI (*EU AI Act, 2024*) in s strateškimi dokumenti Evropske komisije (*Digital Education Action Plan 2021–2027, 2020, Ethical Guidelines on AI in Education, 2022*), ki poudarjajo pomen digitalne pismenosti, kritičnega mišljenja, pravičnosti, varnosti podatkov in trajnostne uporabe UI v visokošolskem prostoru.

Pedagoška fakulteta se zavzema za dejavno vključevanje v evropski izobraževalni ekosistem UI ter za spodbujanje raziskovanja, usposabljanja in soustvarjanja dobrih praks na tem področju. Hkrati razvija raziskovalno in pedagoško kulturo odgovorne rabe UI, v kateri se UI razume kot orodje za podporo znanju in ustvarjalnosti, ne pa kot nadomestek človeške presoje. Fakulteta ustvarja okolje, v katerem je razprava o UI redna, vključujoča in sestavni del akademske identitete.

Smernice veljajo za vse študente in zaposlene na UM PEF pri študijskem, raziskovalnem, umetniškem in strokovnem delu, vključno z vajami, praksami in zaključnimi deli. Za raziskave z osebnimi podatki veljajo tudi interni postopki Komisije za etičnost raziskovanja na UM.

2 Zlata pravila rabe umetne inteligence na UM PEF

I. Pravila za vse člane akademske skupnosti (študente in učitelje)

1. **UI je orodje, odgovornost je vedno človeška.**
Karkoli nastane z uporabo UI, se šteje za vaš izdelek samo, če ga razumete, preverite in zanj prevzamete odgovornost.
2. **Ne oddajajte izdelkov, ki jih sami ne znate pojasniti.**
Pri ocenjevanih nalogah, projektih in izpitih se šteje, da razumete vse, kar je v oddanem izdelku, ne glede na to, ali ste uporabil UI ali ne.
3. **Uporaba UI mora biti v skladu s pravili pri izvedbi učne enote.**
Če učitelj pri predmetu ali nalogi določi, da UI ni dovoljena (ali je dovoljena le za določene korake, npr. slovnica, povzetek), morajo študenti to upoštevati.
4. **Uporabo UI navedite, kadar pomembno prispeva k izdelku.**
Če UI uporabite za strukturiranje besedila, pripravo osnutka, generiranje dela vsebine, analiz ali kode, to kratko in jasno zapišite (npr. v opombi).
5. **Rezultate UI vedno preverite in kritično presodite.**
UI lahko dela napake, si izmišlja podatke in odraža pristranskosti podatkov. Ne kopirajte rezultatov nekritično; preverite vire, številke in dejstva.
6. **Varujte zasebnost in podatke.**
V sisteme UI ne vnašajte seznama študentov, ocen, občutljivih osebnih podatkov ali zaupnih dokumentov.
7. **Prepovedano je "lažno/skrito avtorstvo" UI ali drugih oseb.**
Kot plagiat ali nepošteno ravnanje šteje, če kot svoje predstavljate delo, besedilo, izdelke, projekt, kodo ali analize, ki jih je v bistvenem delu ustvarila UI ali druga oseba, vi pa tega ne priznate ali ne razumete.
8. **Poštenost pred hitrostjo.**
UI lahko prihrani čas, ne sme pa ogroziti akademske integritete, veljavnosti ocen ali zaupanja v zaključna dela ali publikacije fakultete.

II. Pravila za študente

Obvezno

1. Upoštevajte navodila pri učni enoti.

- Preverite navodila glede rabe UI pri vsaki učni enoti in nalogi.
- Če je UI prepovedana, je ne uporabljajte pri pripravi izdelkov, nalog.
- Če je dovoljena le delno, spoštujte omejitve (npr. samo za jezikovno korekturo ali ideje).

2. Ne oddajajte vsebin, izdelkov, nalog itd., ki jih ne razumete.

- Na zagovoru, ustnem izpitu ali pri vprašanjih učitelja morate znati razložiti, kako ste prišli do rešitev.
- Če tega ne znate, je to lahko obravnavano kršenje akademske poštenosti (Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja na Univerzi v Mariboru, 2021; Statut UM, 2023).

3. Uporabo UI navedite, ko je pomembna.

- Primer zapisa:

“Pri pripravi osnutka besedila sem uporabil/-a orodje ChatGPT za generiranje predlogov struktur in formulacij, vsebino sem nato sam/-a preveril/-a in preuredil/-a.”

- To NI isto kot citiranje vira, ampak le transparentnost glede orodja.

4. Ne vnašajte občutljivih osebnih podatkov v sisteme UI.

- Ne vnašajte v sisteme UI seznamov študentov, ocen, osebnih problemov sošolcev itd.
- Če niste prepričani, kaj se bo zgodilo s podatki, ko jih vnesete v sisteme UI, ji ne vnašajte.

5. Ne uporabljajte UI za goljufanje.

- Prepovedano je:
 - generirati celotne eseje ali naloge,
 - uporabljati UI kot “pomoč”, kjer se ocenjuje znanje, kjer to ni dovoljeno,
 - oddajati generirane izdelke, naloge ali rešitve brez razumevanja.

Priporočila

1. UI uporabljajte kot orodje za učenje, ne le za “bližnjice”.

- Prosite za razlago koncepta v drugi obliki,
- preverite svoje rešitve,
- generirajte dodatne primere za vajo.

2. Vedno preverite podatke.

- Številke, citate, reference vedno vsaj dvakrat preverite v različnih zanesljivih virih.
- Posebno previdni bodite pri pravnih, zdravstvenih, statističnih informacijah.

3. Razvijajte lasten slog.

- UI naj bo pomoč pri oblikovanju misli, ne nadomestek za vaše ideje.
- Pri generiranih izdelkih začnite z lastnim osnutkom, UI uporabite za izboljšave.

III. Pravila za visokošolske učitelje

Obvezno

1. Jasno navedite pravila UI v opisu učne enote ali posameznih nalog.

- Primer:

“Pri pripravi seminarske naloge je dovoljena uporaba UI za jezikovno korekturo in ideje. Generiranje celotnih odstavkov ali strukture naloge z UI ni dovoljeno.”

- Ta pravila sporočite študentom na začetku semestra in jih zapišite v navodila za študijske obveznosti.

2. Uporabljajte enaka pravila za vse študente pri predmetu.

- Neenakim zahtevam se izognite (npr. nekaterim dovoliti UI, drugim ne, razen v izjemnih primerih – npr. prilagoditve).

3. Pri občutljivih podatkih odsvetujemo uporabo sistemov UI.

- Ne nalagajte tabel z ocenami, poročil, osebnih zgodb študentov v storitve UI.

4. Pri sumu zlorabe ravnajte po obstoječih pravilnikih.

- Sum, da je raba UI nepoštena, obravnavajte enako kot drug sum plagiatorstva ali goljufanja, z ustrezno dokumentacijo in možnostjo zagovora študenta (Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja na Univerzi v Mariboru, 2021).

Priporočila

1. Pri načrtovanju nalog upoštevajte, da UI obstaja.

- Naloge oblikujte tako, da zahtevajo razlago postopka, refleksijo, povezovanje z lastnimi izkušnjami.
- Del ocenjevanja (vsaj pri ključnih predmetih) izpeljite tako, da lahko preverite dejansko znanje (npr. ustno, v živo, z razlago rešitve).

2. Študente učite kritične rabe UI.

- Namesto prepovedi pokažite primere napak UI, pristranskosti in izmišljenih virov.
- Spodbujajte študente, da UI uporabljajo kot orodje, ki ga je treba nadzorovati.

3. Ne pretiravajte z administracijo.

- Določite nekaj jasnih, praktičnih pravil in jih dosledno izvajajte.
- Ne nalagajte sebi (in študentom) dodatnih obrazcev, poročil in evidenc, ki ne prinašajo realne dodane vrednosti pri pridobivanju znanja ali etični rabi UI.

3 Načela odgovorne rabe UI

Akadska poštenost

Akadska poštenost pomeni, da študijsko in raziskovalno delo nastaja pošteno in pregledno, z doslednim navajanjem virov, ustrezno rabo znanstvenega in strokovnega pisanja (povzemanje, citiranje, parafraziranje), s spoštovanjem avtorskih pravic ter odgovornim ravnanjem s podatki in tehnologijami.

- Avtor je odgovoren za celotno vsebino svojega izdelka, tudi če je pri oblikovanju uporabil orodja UI.
- Plagiatstvo, navajanje izmišljenih virov in lažno avtorstvo se obravnavajo kot kršitve akademske poštenosti.

Kritično mišljenje

Kritično mišljenje je zavesten, na razmisleku temelječ proces presojanja informacij, v katerem se zavedamo pristranskosti in predpostavk (tudi lastnih). Vključuje objektivno in sistematično vrednotenje argumentov, prepoznavanje in reševanje problemov ter jasno sporočanje idej.

- Avtor kritično presoja zanesljivost in natančnost informacij, ki jih ustvari orodje UI, ter na njihovi podlagi oblikuje lastne argumente in ideje.
- Pri študijskem in raziskovalnem delu uporaba orodij UI ne sme nadomestiti tistih delov razmišljanja, raziskovanja ali ustvarjalnosti, ki so predmet učenja in ocenjevanja; rezultate orodij UI je treba obravnavati predvsem kot osnutek ali pripomoček
- Rezultati orodij UI naj bodo izhodišče za nadaljnjo analizo, ne končni produkt.

Etika in odgovornost

Etika in odgovornost pomenita, da študenti, učitelji in vodstva fakultet uporabljajo digitalne tehnologije in UI premišljeno, pregledno in v dobro učenja ter skupnosti, z vztrajanjem pri tem, kar je prav, tudi ko je to zahtevno.

Zavedati se je treba tveganj, nenatančnosti, pristranskosti in izmišljotin, ki so posledica uporabe UI, ter jih preverjati z več viri.

Razvijati je treba razumevanje etičnih dilem, povezanih z uporabo podatkov in algoritmov (npr. neuravnoteženi podatkovni nabor, neenak vpliv na različne skupine, sekundarna raba, možnost preklica, meje avtomatiziranega odločanja).

Zasebnost in varstvo podatkov: vsa uporaba UI mora spoštovati Splošno uredbo o varstvu podatkov (GDPR). Podatki o študentih in učiteljih se lahko uporabljajo le za izobraževalne namene in morajo biti shranjeni varno. To pomeni, da se v sisteme UI ne vnaša nič, kar lahko

neposredno ali posredno identificira osebo (npr. imena, e-pošta, ID, fotografije, glas, transkripti).

Brez pravne podlage in pogodbe o obdelavi podatkov NI dovoljeno vnašati osebnih podatkov študentov/učiteljev v zunanje storitve UI.

Pri uporabi lokaliziranega orodja UI, kjer podatki ne zapustijo vašega računalnika, so tveganja manjša.

Raba orodij UI naj spoštuje človekovo dostojanstvo ter načela pravičnosti in varovanja zasebnosti.

Transparentnost

Transparentnost pomeni, da je raba orodij UI pri študijskem in raziskovalnem delu jasno, popolno in preverljivo razkrita. Transparentnost omogoča sledljivost postopkov, preverjanje kakovosti in skladnost z načeli akademske poštenosti.

Vsaka uporaba UI naj bo jasno navedena. Primer izjave o uporabi UI v zaključnem delu:

Pri pripravi tega dela je avtor uporabil naslednja orodja UI:

- Ime orodja in verzija (po potrebi): npr. ChatGPT 5.1
- Namen in obseg uporabe: Orodje je bilo uporabljeno za (npr. generiranje idej, organizacijo vsebine, analizo podatkov, pregled slovnice ipd.).

Avtor je po uporabi tega orodja vse generirane vsebine pregledal, uredil in prilagodil ter prevzema polno odgovornost za vsebino zaključnega dela. Pri uporabi orodij UI je ravnal v skladu z etičnimi smernicami ter zagotovil skladnost z akademskimi standardi in načeli akademske poštenosti.

Človeško delovanje in nadzor

Človeško delovanje in nadzor pomenita, da pri uporabi UI v izobraževanju človek – učitelj in študent – ostane aktivni odločevalec in nosilec odgovornosti.

- Uporaba UI mora ohranяти vlogo učitelja in študenta kot aktivnih udeležencev v učnem procesu.
- UI ne sme odločati namesto človeka.

Poštenost in vključenost

Poštenost in vključenost pomenita, da so rešitve z UI zasnovane, uporabljene in vrednotene tako, da ne diskriminirajo ter so dostopne vsem uporabnikom, tudi osebam s posebnimi potrebami in osebam z manj priložnostmi.

- Raba UI ne sme povzročati diskriminacije in mora biti dostopna vsem, tudi osebam s posebnimi potrebami in osebam z manj priložnostmi.
- Pristranskosti v podatkih in modelih je treba redno preverjati in zmanjševati. Ko UI generira besedilo (primeri nalog, razlage) zamenjajte spol, ime, narodnost, tip šole in preverite, ali se ton, pričakovanja ali vsebina spreminjajo. Če opazite tovrstne spremembe, je treba izdelek popraviti.
- Kadar uporabniki nimajo ustrezne tehnologije, je treba zagotoviti nadomestne poti (na primer šolske naprave ali delo v paru).
- Kriteriji uporabe orodij UI morajo biti pregledno pojasnjeni in odločitve morajo biti razložljive. Na primer: učitelj pri vsaki nalogi jasno napiše, ali je UI dovoljena in za kaj je dovoljena (ideje, prevod, ...), študent jasno izjavi, kdaj in kako je uporabljal UI.
- Uporabnike UI je treba sistematično vključevati v načrtovanje in evalvacijo pedagoških procesov, kjer je vključena raba UI, ter njihove povratne informacije uporabiti za izboljšave. Na primer: učitelj sistematično vključuje študente v evalvacijo aktivnosti, izvedenih z orodji UI.

Družbena in okoljska odgovornost

Družbena in okoljska odgovornost pomeni, da rabo UI usmerjamo v trajnost, varnost in dobrobit skupnosti, pri čemer zavestno zmanjšujemo okoljski odtis ter odgovorno izbiramo in uporabljamo digitalna orodja.

Umetna inteligenca ni okoljsko nevtralna tehnologija, zato jo je treba uporabljati premišljeno in odgovorno. Odgovorna raba UI pomeni zavedanje, da ne aktiviramo nepotrebnih poizvedb, generiranj vsebin brez jasnega namena ter podvajanja obstoječih digitalnih procesov.

Ker sistemi UI zahtevajo stalno in energetske intenzivno delovanje, mora biti njihova uporaba usmerjena v jasno opredeljeno dodano vrednost za posameznika, organizacijo ali skupnost, ob hkratnem zavedanju širših družbenih in okoljskih posledic

- Pri uporabi UI moramo upoštevati načela digitalne trajnosti, vključno z ozaveščanjem o energetske porabi, okoljskem odtisu in odgovorni izbiri orodij ter nastavitev.
- Varčna raba virov mora biti vključena v celoten življenjski cikel rešitev UI, od zbiranja podatkov do uvajanja, spremljanja in posodabljanja.

- Celoletna uporaba energije sistemov UI zadošča za več 10-letno uporabo energije v RS, zato bodite pri uporabi UI varčni in imejte v mislih trajnostni razvoj.

Institucionalna odgovornost in politika UI

Institucionalna odgovornost in politika UI pomenita, da fakulteta vzpostavi jasna pravila, procese in odgovornosti za etično, varno in pedagoško smiselno rabo UI, ter da njihovo izvajanje redno spremlja, evalvira in izboljšuje.

- Fakulteta s temi smernicami oblikuje institucionalno politiko za uporabo UI, ki vključuje redno posodabljanje smernic, spremljanje dobrih praks in oceno vpliva uporabe UI na pedagoško, raziskovalno in umetniško delo.
- Na ravni Pedagoške fakultete UM je vzpostavljena delovna skupina AI-tutorjev za etično in odgovorno rabo UI, ki izvaja redna usposabljanja za študente in zaposlene.
- Fakulteta spodbuja interdisciplinarno sodelovanje med oddelki za razvoj vsebin, raziskovanje in usposabljanje na področju UI.
- Fakulteta bo redno izvajala oceno vpliva uporabe UI na pedagoško prakso, učenje in akademsko integriteto.

4 Priporočila za študente

Študenti naj orodja UI uporabljajo na način, ki spodbuja razmišljanje, in ne tako, da bi zavirala njihovo kognitivno dejavnost ali spodbujala pasivnost. Študenti naj se zavedajo svoje vloge končnega presojevalca pri uporabi. UI lahko pomaga, vendar mora biti končna presoja in odločitev vedno človeška.

Kdaj je uporaba UI primerna

Orodja UI se lahko uporablja za generiranje idej, oblikovanje osnutkov, prevode ter pomoč pri organizaciji vsebine. Lahko delujejo kot interaktivna pomoč pri razumevanju kompleksnih tem in kot podpora pri učenju jezika, razvijanju pisnega izražanja ter pripravi učnih gradiv.

Kdaj uporaba UI ni dovoljena

Orodja UI se ne smejo uporabljati za generiranje celotnih seminarskih, diplomskih (zaključnih) ali drugih nalog brez lastnega prispevka študenta, niti za poskuse manipulacije z ocenjevanjem ali zavajanja glede avtorstva. Prav tako ni dovoljeno navajati generiranih virov kot verodostojnih referenc.

Tabela 1: Dovoljena raba UI glede na vrsto naloge

Aktivnost	Smiselna in koristna uporaba UI	Nedovoljene ali neželene aktivnosti
Raziskovanje in zbiranje informacij	UI lahko pomaga pri iskanju relevantnih virov, podatkov in zanesljivih informacij.	UI ne sme nadomestiti aktivnega raziskovanja študenta.
Pomoč pri učenju in razumevanju kompleksnih konceptov	UI lahko pojasni težje teme, ponudi primere in razlage.	UI ne sme omejiti samostojnega razumevanja in kritičnega mišljenja.
Priprava osnutkov in strukturiranje prispevkov	UI lahko pomaga sestaviti osnutek in okvirno strukturo prispevka.	UI ne sme napisati celotnega dela namesto študenta.
Reševanje esejev, poročil, domačih nalog	Uporaba UI kot pomoč je dovoljena, končni izdelek pa mora biti avtorski.	UI ne sme ustvariti celotne naloge brez osebnega vložka.

5 Priporočila za učitelje

Usposabljanje in digitalne kompetence

Učitelji naj si prizadevajo razvijati digitalno in podatkovno pismenost ter razumevanje delovanja UI.

Transparentnost pri rabi UI

Učitelji morajo študente obvestiti, če v učnem procesu uporabljajo UI (npr. za preverjanje, analitiko ali personalizacijo učenja).

Evalvacija orodij

Pred uporabo orodij UI naj učitelji presodijo njihovo zanesljivost, skladnost z GDPR in pedagoško vrednost.

Vključevanje UI v pedagoški proces

Pri vsaki učni enoti je treba jasno opredeliti pravila uporabe UI ter študente seznaniti z dovoljenimi in prepovedanimi oblikami rabe. Hkrati naj pedagoški proces spodbuja razvoj veščin oblikovanja učinkovitih pozivov in kritičnega vrednotenja rezultatov, ki jih ustvarijo orodja UI.

Nosilec študente ob začetku semestra seznani s/z:

1. seznamom odobrenih orodij UI,
2. pojasnili glede rabe UI pri posameznih nalogah znotraj učne enote,

3. načinom ocenjevanja transparentnosti, preverjanja virov in sledljivosti, če so naloge takšne, da je to potrebno.

4. postopki ob sumu kršitve glede uporabe UI (hiter ustni zagovor + ponovitev v nadzorovanem okolju). Kršitve uporabe UI se obravnavajo kot kršitve akademske poštenosti. Ob neujemanjih ali manjkajoči sledljivosti sledi kratek zagovor; če ni zadovoljiv, se naloga ponovi v nadzorovanih okoliščinah.

UI ne sme nadomestiti ključne povratne informacije učitelja pri eseju, refleksiji ali podobnih nalogah, saj so ta besedila pomemben prostor za vzpostavljanje odnosa in za diagnostično razumevanje študenta. Rabo UI načrtujemo tako, da ne vodi v nepotrebno povečanje časa pred zaslonom ter da ohranjamo ravnotežje med digitalnimi in analognimi oblikami dela.

Ocenjevanje

Pri nalogah, kjer bi lahko uporaba UI nadomestila sam proces učenja, naj se preverjanje izvede z ustnim zagovorom ali v nadzorovanem okolju. Ob utemeljenem sumu zlorabe UI učitelj zahteva študentov takojšen zagovor oddanega dela in po potrebi odredi dodatno preverjanje znanja.

Orodij za zaznavo UI se ne uporablja kot edinega ali odločilnega dokaza, temveč le kot indic za pogovor in dodatno preverjanje v nadzorovanem okolju.

Drugo

Učitelji naj sodelujejo pri oblikovanju fakultetne politike o odgovorni uporabi UI in prispevajo pedagoške primere dobre prakse.

Učitelji naj spodbujajo uporabo orodij UI v raziskavah poučevanja in učenja ter pri razvoju inovativnih didaktičnih pristopov.

Fakulteta naj spodbuja objavljanje informacij o uporabi UI v raziskavah, zlasti pri analizi podatkov, pisanju povzetkov ali pripravi gradiv.

6 Priporočila za didaktični razvoj

Orodja UI naj se v pedagoški praksi uporabljajo kot transformativno orodje, ki spodbuja aktivno, sodelovalno in personalizirano učenje ter učiteljem omogoča prehod iz vloge predavatelja v vlogo mentorja in oblikovalca učnega okolja. Vključitev UI mora biti pedagoško utemeljena, smiselna in varna.

Osredotočenost na razvoj ključnih kompetenc

Uporaba UI naj spodbuja razvoj kritičnega mišljenja, digitalne pismenosti ter etične presoje – kot temeljnih spretnosti za prihodnost dela in učenja.

Kompetence za delo z orodji UI (oblikovanje pozivov, vrednotenje izhodov, razumevanje delovanja modelov) naj postanejo del temeljnega znanja učiteljev in študentov.

Pedagoški pristopi in oblike dela

UI naj podpira sodelovalno, projektno in izkustveno učenje, kjer študent prevzema aktivno vlogo pri raziskovanju, ustvarjanju in presojanju znanja.

Spodbujati je treba didaktične pristope, kjer UI ne nadomešča kognitivne dejavnosti študenta, temveč jo krepi (npr. vodenje refleksije, primerjava odgovorov, generiranje različnih perspektiv).

Posebna pozornost naj bo namenjena pedagoškemu nadzoru, učitelj mora razumeti, kdaj in kako UI podpira učenje in kdaj ga lahko ovira ali nadomesti.

Študente vseh pedagoških smeri je treba usposablјati glede praks rabe UI za učence. Študenti kot bodoči pedagoški delavci naj bodo kompetentni na področju rabe UI, zlasti glede skrbi za varnost, zasebnost, etičnost rabe in starosti primeren način uporabe UI na primarni in sekundarni ravni izobraževanja.

Študenti na praksi svojo rabo UI uskladijo s smernicami rabe UI na šoli, kjer opravljajo prakso in z dogovorom z mentorskim učiteljem, PEF pa partnerskim šolam posreduje kratek povzetek smernic.

Premagovanje digitalnega razkoraka

Uporaba UI naj ne pogloblja obstoječih razlik, temveč naj jih aktivno zmanjšuje, treba je zagotoviti dostop do orodij, usposabljanja in alternativne poti učenja za vse skupine študentov.

Kurikularna integracija

V učne načrte je treba vključiti vsebine o delovanju, etiki in družbenih učinkih UI.

Razvijati je treba kompetence za poučevanje z UI (pedagogika z UI) v skladu z okvirjem Poučevanje za, z in o UI (EDEH, 2023).

UI naj se vključi na način, ki spodbuja razumevanje, ne le uporabo, vključevanje razložljive UI naj bo prednostna naloga.

Interdisciplinarnost in sodelovanje

Spodbujati je treba medpredmetne in interdisciplinarne projekte, kjer se UI uporablja za reševanje pedagoških, družbenih in okoljskih izzivov.

Učitelji naj pri vključevanju UI razvijajo kooperativne učne modele: učitelj – študent – UI kot partnerji v učenju.

7 Sklep

Smernice so živo orodje, razvijajo se skupaj s tehnologijo in pedagoško prakso. Namenjene so podpiranju kakovostnega, pravičnega in varnega izobraževanja, ki odgovarja na izzive sodobnega digitalnega sveta. Pedagoška fakulteta spodbuja odprto kulturo razpravo o odgovorni rabi UI ter vključevanje študentov in učiteljev v sooblikovanje praks.

Fakulteta bo spremljala razvoj evropske politike UI in po potrebi posodabljala smernice skladno z evropskimi dokumenti.

Fakulteta se zavezuje k stalnemu dialogu med učitelji, študenti in raziskovalci o vplivih UI na akademsko delo, s ciljem spodbujanja inovativne, varne in človeku usmerjene rabe tehnologij.

Viri

EU Commission. (2020). *Digital Education Action Plan 2021–2027*.
<https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/plan>

EU Commission. (2022). *Ethical Guidelines on AI in Education*.
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d81a0d54-5348-11ed-92ed-01aa75ed71a1/language-en>

EU AI Act (2024). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401689

EDEH - The European Digital Education Hub (2023). *AI report – By the European Digital Education Hub's Squad on artificial intelligence in education*, Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2797/828281>

Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja na Univerzi v Mariboru, št. A4/2009-41 AG (uradno prečiščeno besedilo – UPB 1) (2021). Maribor: Univerza v Mariboru. Dostopno na <https://www.um.si/wp-content/uploads/2021/11/Pravilnik-o-preverjanju-in-ocenjevanju-znanja-na-Univerzi-v-Mariboru-stev.-A4-2009-41-AG-uradno-precisceno-besedilo-UPB1.pdf>

Smith, J. M., Dukes, J., Sheldon, J., Nnamani, M. N., Esteves, N., & Reich, J. (2025). *A guide to AI in schools: Perspectives for the perplexed*. MIT Teaching Systems Lab.
<https://tsl.mit.edu/ai-guidebook/>

Statut Univerze v Mariboru (uradno prečiščeno besedilo – UPB 14). (2023). Maribor: Univerza v Mariboru. Dostopno na https://www.um.si/wp-content/uploads/2021/11/20230930_Statut-Univerze-v-Mariboru-uradno-precisceno-besedilo-UPB-14.pdf